

Nr 167

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående ersättning för markinträng vid framdragande av telefonledning.

(4:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Eric Peterson* och *Åkesson* (I: 173) och den andra inom andra kammaren av herr *Carlsson* i Huskvarna (II: 221), har yrkats att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att normer för bestämmande av ersättning för markinträng vid framdragande av telefonledning till abonnent måtte utarbetas och fastställas i likhet med vad som redan finns för kraftledning.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande torde få hänvisas till motionen I: 173.

Över motionerna har yttranden inhämtats från telestyrelsen, lantmäteristyrelsen och Sveriges lantbruksförbund.

Telestyrelsen erinrar inledningsvis om att i det av Kungl. Maj:t fastställda telefonreglementet, SFS nr 132/1951, § 9 mom. 2, följande stadgas: »Abbonent, för vars ledning ny stolplinje erfordras, skall utverka tillåtelse för televerket dels att taga i anspråk mark, som erfordras för att uppsätta och bibehålla för ledningen erforderliga stolpar, strävor, stag och övriga anordningar, dels ock att utföra för ledningens framdragande och bibehållande i användbart skick erforderlig trädfällning och kvistning. Denna tillåtelse får icke medföra kostnad för televerket.»

Med telefonnätets nuvarande omfattning på landsbygden är enligt styrelsen det citerade stadgandet i praktiken tillämpligt endast å ett relativt fåtal telefonintressenter.

Enligt televerkets erfarenhet förekommer sällan svårigheter för dessa intressenter att erhålla behövt tillstånd av vederbörande markägare. I de enstaka fall, då markägare intar en direkt avvisande hållning, är orsaken icke av ekonomisk art utan i regel antagonism mellan parterna eller i ett eller annat fall estetiska skäl.

Styrelsen framhåller vidare följande.

I de undantagsfall svårigheter föreligger beträffande marktillstånd brukar televerkets vederbörande personal engagera sig i frågan och förhandla di-

rekt med markägaren. Är orsaken till svårigheterna det intrång telefonlinjen anses göra, kan markägarens önskemål ofta tillgodoses genom att den ursprungligen planerade linjesträckningen något ändras. Som regel har tillståndsfrågorna på ett eller annat sätt kunnat lösas, även om ledningens anordnande i undantagsfall kunnat försenas längre eller kortare tid.

Vad beträffar ersättning för marktillstånd så har televerkets personal den erfarenheten, att kontant vederlag sällan begäres. I de fall ersättningsanspråk framställts, synes det i allmänhet ha rört sig om tämligen blygsamma belopp. Styrelsen har sig icke bekant något fall, då en telefonintressent ansett sig böra avstå från abonnemang på grund av att vederbörande markägare begärt oskäligen ersättning.

I de föreliggande motionerna har framställts förslag om utarbetande av normer för bestämmande av ersättning för markintrång vid framdragande av telefonledning till intressent i likhet med vad som redan finns för kraftledning. De åberopade normerna för kraftledningar gäller emellertid, såvitt styrelsen har sig bekant, högspänningsledningar och sålunda icke lågspänningsledningar för leverans av elkraft till vanliga elintressenter. För anordnandet av dessa ledningar tillämpas beträffande markupplåtelsefrågor samma ordning som för telefonledningar till intressent och vidare måste elintressent därutöver förbinda sig att låta kraftleverantören över intressent tillhörig fastighet avgiftsfritt framdraga och bibehålla elledningar även till andra elintressenter inom samma nät.

I detta sammanhang må framhållas, att det markintrång som kan förorsakas av en telefonlinje icke är jämförbart med vad som gäller beträffande kraftlinjer, vilka i regel kräver trädfällning och kvistning i en omfattning, som icke alls erfordras i fråga om telefonledningar. Vidare anordnas telefonledningar till abonnenterna numera i stor utsträckning medelst plastisolerad, självbärande tråd eller i kabel, varigenom såväl trädfällning som kvistning i regel kan helt undvikas.

Skulle ersättningsnormer för markintrång enligt motionärernas förslag komma till stånd, torde dessa normer efter hand komma att generellt tillämpas på landsbygden. Som av ovanstående framgår kan en dylik utveckling med stor sannolikhet beräknas medföra ökade kostnader för abonnenterna totalt sett, jämfört med nuvarande förhållanden, då ersättning oftast icke begäres. Det är också möjligt, att markägare med åberopande av normerna skulle kräva ersättning för markintrång även beträffande ledningar, vilkas framdragande han tidigare medgivit utan ersättning.

Vidare kan ifrågasätta normer uppenbarligen endast få karaktären av rekommendationer. Genom dem skulle sålunda icke sådana fall kunna lösas, där orsakerna till svårigheterna att få marktillstånd icke är av ekonomisk art.

Det är, framhåller styrelsen slutligen, dess uppfattning, att något verkligt behov av de föreslagna normerna icke föreligger, samt att sannolikheten talar för att de, omsatta i praktiken, skulle komma att motverka det av motionärerna avsedda syftet. Styrelsen avstyrker därför förslaget.

Lantmäteristyrelsen erinrar om att abonnent som avses i motionerna har ålagts skyldighet att träffa avtal med vederbörande markägare om tillåtelse för televerket att framdraga ledning samt anför vidare bl. a. följande.

Sedan sådant avtal väl träffats synes abonnenten vara fritagen från skyldighet beträffande ledningen. Den skyldighet att — då väsentligt behov där-

av uppkommer — flytta ledningen som i praktiken torde åligga televerket synes vara av stor betydelse för att underlätta ifrågavarande upplåtelse. Denna skyldighet synes även berättiga abonnent till en sådan utstakning av ny ledning att betydande olägenhet för fastighet över vilken ledningen framdrages ej uppstår. Enligt vad styrelsen har sig bekant torde också vid lednings utstakande hänsyn tagas till det intrång ledning förorsakar.

Det kan emellertid icke alltid undvikas att ett framdragande av telefonledning kan medföra vissa olägenheter. Telefonstolpar torde visserligen mera sällan behöva uppsättas så att desamma hindrar normalt brukande av åkerjord, men det kan dock icke anses uteslutet att luftledning kan vara till visst men, t. ex. i fall då flygbesprutning av gröda förekommer. I skogsmark torde den areal, som ledningen tar i anspråk, i motsats till vad fallet är beträffande högspänningsledning som kräver visst skyddsutrymme, icke vara av nämnvärd betydelse utan intrång där sådant uppstår huvudsakligen vara hänförligt till ökade avverkningskostnader. Storleken av det intrång, för vilket abonnent i vissa fall kan behöva utbetala markägareersättning, torde i hög grad vara beroende på förhållandena i det särskilda fallet. Utarbetande av normer för ersättnings fastställande synes därför svårligen kunna ske mot bakgrund av några allmängiltiga förhållanden, och värdet av normer torde på grund härav vara begränsat, även om viss ledning torde kunna erhållas därav.

Styrelsen framhåller slutligen att stor försiktighet dessutom med hänsyn till intresset av att undvika oskäligen ersättningar synes vara befogad såväl vid utarbetande av sådana normer som motionärerna avser som vid användande av desamma. Det ifrågasättes även, från styrelsens sida, om icke normer för ersättning i förevarande fall är mera ägnade att stimulera till framställande av ersättningskrav där sådana eljest inte skulle ha kommit i fråga än att — i de troligen tämligen få fall där krav på ersättning framställles — begränsa sådana till belopp som med hänsyn till förhållandena i det enskilda fallet kan anses skäligt.

Sveriges lantbruksförbund har anfört följande.

En utredning i dessa frågor måste givetvis ha som riktpunkt att ersättningen skall motsvara det kapitaliserade värdet av intrånget. Ur markägaresynpunkt torde det därför vara av värde att utredningen kommer till stånd, eftersom resultatet synes kunna fastställa det berättigade i markägarnas ersättningskrav. Det av motionärerna anförda exemplet på ersättningskrav vittnar nämligen om en bristande förtrogenhet med skadevärdering på fastighetsrättens område. En telefonstolpe, som placeras på en åker, förorsakar samma olägenhet för markägaren som en på samma ställe placerad kraftledningsstolpe av samma typ. Det kan nämnas att enligt 1960 års ersättningsnormer för kraftledningar var grundersättningen för en i åker placerad stolpe 156 kr. i Stockholms län och 279 kr. i Malmöhus län.

Under åberopande av det anförda tillstyrker förbundet motionerna.

Utskottet. Vad motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande finner utskottet i och för sig beaktansvärt. Såvitt utskottet kan finna skulle emellertid enbart förekomsten av särskilda ersättningsnormer näppeligen i varje enskilt fall motverka oskäligen ersättningskrav från markägares sida. Långt

mera vittgående åtgärder torde erfordras härför. Skulle de av motionärerna föreslagna normerna komma till stånd skulle vidare såsom telestyrelsen anfördt säkerligen totalt sett ökade kostnader uppstå för abonnenterna jämfört med nuvarande förhållanden, då ersättning oftast icke begäres. Styrelsen finner sålunda sannolikheten tala för att normerna omsatta i praktiken skulle komma att motverka det av motionärerna avsedda syftet. Även lantmäteristyrelsen ifrågasätter om icke ersättningsnormer i förevarande fall är mer ägnade att stimulera till framställande av krav på ersättning där sådan eljest icke skulle kommit i fråga, än att begränsa dylik ersättning till belopp som med hänsyn till förhållandena i det enskilda fallet kan anses skäligt.

Utskottet, som för sin del ansluter sig till de av nämnda styrelser sålunda anförda synpunkterna, kan med hänsyn härtill icke biträda motionärernas yrkande och avstyrker följaktligen bifall till motionerna i fråga.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: 173 och II: 221 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 november 1962

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Närvarande: se under utlåtandet nr 168.

Reservation

av herr *Eric Peterson*.